

TOP-5.3.1-16-FE1-2017-00004

A helyi identitás és kohézió erősítése Enying térképében

Objektumleírások

Készült: 2019. március

Készítette: Magyar Műemléki Topográfia Nonprofit Kft.

Mezőkomárom épített öröksége

A Sió bal partján fekvő több utcás település, széles főutcával. A főutcával párhuzamos utcák közt szabálytalan, zegzugos mellékutcák futnak, a falu halmazos településrészekből áll. Szalagtelkei fésűs, a főutcán részben soros beépítésűek. • A honfoglalás korában Árpád fejedelem szállásterületéhez tartozott. A középkori település a mai községtől délre feküdt. Első okleveles említése 1536-ból származik. A török hódoltság idején egy időre elnéptelenedett. 1662-ben mezővárosként említik. 1660-tól református prédikátora volt. 1665-től szerepel a simontornyai szandzsák összeírásaiban. Római katolikus plébániája 1725-ben jött létre. 1757-ben mezővárosi rangot kapott. A Sírhegyen XVII-XIX. századi templom maradványait tárták fel. A települést, amely a XVIII. században a hercegi Batthyány család birtokközpontja volt, főleg gazdasági cselédek és uradalmi alkalmazottak lakták. 1802-ben területéből mérték ki Lajoskomáromot. Szőlőhegyeit 1870-ig herceg Batthyány Fülöp birtokolta, majd öröklés útján a Draskovics család lett az új birtokos. A XX. század elején híres volt gabona- és kukoricatermesztéséről, juh-, ló- és szarvasmarhatenyésztéséről. 1950-ben Veszprém megyétől Fejér megyéhez csatolták.

ENTZ – SISA 1998 (101.), TAK 2017 (4., 6-7.), VIRÁG 2005 (108.)

Szent Péter és Pál plébániatemplom

A főutca kiteresedésében szabadon, kisebb magaslapon álló keletelt, egyhajós, egyenes szentélyzáródású, hosszházas templom, a hajó és a szentély felől kontyolt nyeregtetővel. Épült 1745-ben. 1908-ban bővítették. Nyugati homlokzata elé lépő tornyát, amelyet 1945 után alapjaitól újjáépítettek, gúlisíkok fedik. Háromszakasos hajója csehsüvegboltozatos, a bejárat felett 3 nyílású, középen kihasasodó karzat húzódik. Faltagolását több szintes párkánnyal lezárt falpillérek adják. A hajó déli oldalán alacsony bővítmény látható. Szentélye a hajóhoz képest keskenyebb, fiókos dongaboltozattal fedett. Ehhez észak felől kibővített sekrestye csatlakozik. Berendezéséhez a XIX. század második felében készült 3 oltár, szószék és padok tartoznak. Műemlék.

A templom mellett felállított homokkő keresztet vésett felirata szerint „Jézus és Mária szt. neve tiszteletére Streid Mihály és neje született Tímár Terézia alapította 1885 évben”. Korpusza és Szűz Mária-szobra ugyanabból a kőanyagból készült.

BARDOLY – HARIS 2008 (65.), ENTZ – SISA 1998 (102.), TAK 2017 (9., 17.)

Református templom

A főutcában szabadon álló egyhajós templom. Épült 1882-ben. Homlokzati középtornya órapárhuzamos, gúlisíkokkal fedett. Háromszakasos csehsüvegboltozatos terme félköríves záródású, a záradékban 3 nyílású karzat húzódik. Felszereléséhez tartozik egy 1809-ben készült ónkanna, egy réz úrvacsoraosztó serleg 1829-ből és egy „pest” ötvösjeggyel ellátott ezüst úrvacsoraosztó serleg a XIX. századból.

ENTZ – SISA 1998 (102.), TAK 2017 (11.)

Plébánia

(Petőfi utca)

A főutcában, a templommal szemben, az utcavonallal párhuzamosan álló, egyszintes, kontyolt nyeregtető, cserépfedésű épület. Épült 1761-ben. Boltozott tornácának árkádjait befalzták. Nagyméretű dongaboltozatos pincével rendelkezik.

ENTZ – SISA 1998 (102.), TAK 2017 (11.)

Kápolna

(Kossuth utca)

A Szabadhídvégről jövő út mentén álló építményen a következő felirat olvasható: „Jézus szent szíve kápolnája 1902, 1869”.

TAK 2017 (102.)

volt Vasútállomás

(Vasút utca)

Szabadon álló, háromszintes, nyeregtetős, cserépfedésű, L alakú épület. Nyílásai egyenes záródásúak, a földszinten lezártak, egykori vakolatkeretelésük részben még látszik. Főhomlokzatán négyzetes, bal oldali homlokzatán kerek padlásablak látható. Az első és második szint elválasztását a homlokzaton körbefutó osztópárkány jelzi. Állapota rendkívül leromlott.

TAK 2017 (12.)

Entz-kúria

(Kossuth utca 4.)

Szabadon álló, földszintes, L-alaprajzú, kontyolt nyeregtetős, cserépfedésű épület. Épült a XIX. század első felében, klasszicista stílusban. • Az Entz család a hagyomány szerint az 1600-as években költözött a településre. Dr. Entz Géza egyetemi tanár (és neje, Seivert Adél) 1915-ben kapott nemességet, mezőkomáromi előnévvel. Entzék gazdasága a gyümölcstermesztésen alapult, őszibarack-nemesítéssel is foglalkoztak. Amikor a család az 1920-as években a fővárosba költözött, birtokait a község vásárolta meg. Az épületben jelenleg posta működik. • Udvari homlokzatának egyenlő hosszúságú szárnyain 4-4 kosárvíves nyílással ellátott tornác fut végig.

VIRÁG 2005 (108.)

Lakóház

(Jókai utca 43.)

Fésűs beépítésben, az északi telekhatár szélén álló téglalap alaprajzú, földszintes, nyeregtetős lakóház. Épült a XIX. század második felében. Oromfalas utcai homlokzata eredetileg kéttablakos volt, azonban az egyiket ajtóvá alakították. Új kerítésében deszka gyalogkaput és kétszárnyú kocsibehajtót alakítottak ki. Udvari homlokzata előtt szegmensíves záródású tornác fut, az íveket hasáb talapzatokon álló, lábazattal és fejezettel ellátott törpeoszlopok tartják. A bejáratnál lévő szélesebb ív két oldalán féloszlopokkal kiegészített pillérek állnak. Az épület egytraktusos alaprajzi elrendezésű, utcai szobáját mestergerendás fafödém zárja le. Műemlék.

BARDOLY – HARIS 2008 (65.), ENTZ – SISA 1998 (102.), TAK 2017 (10.)

Lakóház és nyári konyha

(Jókai Mór utca 33.)

Oldalhatáron, utcavonalra merőlegesen álló, egyszintes, nyeregtetős, palafedésű, tornácos lakóépület hozzá tartozó nyári konyhával. Utcafronti homlokzatán egy egyenes záródású, könyöklőpárkányos ablak, oromzatában két négyzetes padlásszellőző látható. Tornáca mellvédes, oszlopai szögletes fejezetűek. A nyári konyha boltíves padlásszellőzői téglaborítást kaptak. Díszes gyalog- és kocsibehajtó vaskapujának vakolt téglá oszlopai csúcsos végződésűek.

TAK 2017 (13.)

Lakó- és gazdasági épület

(Petőfi utca 7.)

Oldalhatáron, utcafrontra merőlegesen álló, egyszintes, nyeregtetős, cserépfedésű épület. Épült a XX. század elején. Utcafronti homlokzatán két egyenes záródású, könyöklőpárkányos ablak és egy boltíves, felülvilágító ajtó, az oromzatban két négyzetes padlásszellőző látható. Tornáca mellvédes, téglaszlopos. A gazdasági épület nyílásai kereteltek.

TAK 2017 (13.)

Lakóház

(Petőfi utca 15.)

Oldalhatáron, utcavonallal párhuzamosan álló, egyszintes, nyeregtetős, palafedésű lakóépület. Épült a XX. század első felében. Egyenes záródású, vakolatkeretelt ablakai könyöklőpárkányosak, felül kakastaréjszerűen díszítettek. Az utcafronti homlokzatot koronapárkány zárja. A tetőn bádoggal padlásszellőzők láthatók.

TAK 2017 (13.)

Kőfeszület

(Petőfi utca)

Barokk kereszt, lábazatán felirattal: „A magyar gyalogságnál vitézkedő Lehőcz József áitatos költsége állította 1708”. A felállítás kora az egyes díszítő elemeken is jól látszik: a talapzat kiképzése és a felirat, valamint a jelképes Golgota-ábrázolás, tetején a keresztbe tett lábszárcsontokkal és a koponyával jól datálhatóvá teszi ezt a helyi jelentőségű értéket, akkor is, ha netán az évszám nem lenne olvasható.

ENTZ – SISA 1998 (102.), TAK 2017 (16.)

Felhasznált irodalom

BARDOLY – HARIS 2008

Bardoly István – Haris Andrea: Magyarország műemlékjegyzéke. Fejér megye. Budapest, 2008, Kulturális Örökségvédelmi Hivatal.

ENTZ – SISA 1998

Entz Géza – Sisa József (szerk.): Fejér megye művészeti emlékei. The Historic Monuments of Fejér County. Székesfehérvár, 1998, Magyar

Tudományos Akadémia Művészettörténeti Kutató Intézet – Szent István Király Múzeum. (= Szent István Király Múzeum Közleményei A sorozat 34. kötet)

TAK 2017

Településképi arculati kézikönyv, 2017.

VIRÁG 2005

Virág Zsolt: Magyar kastélylexikon. 3. kötet. Fejér megye kastélyai és kúriái. Budapest, 2005, Fo-Rom Invest.